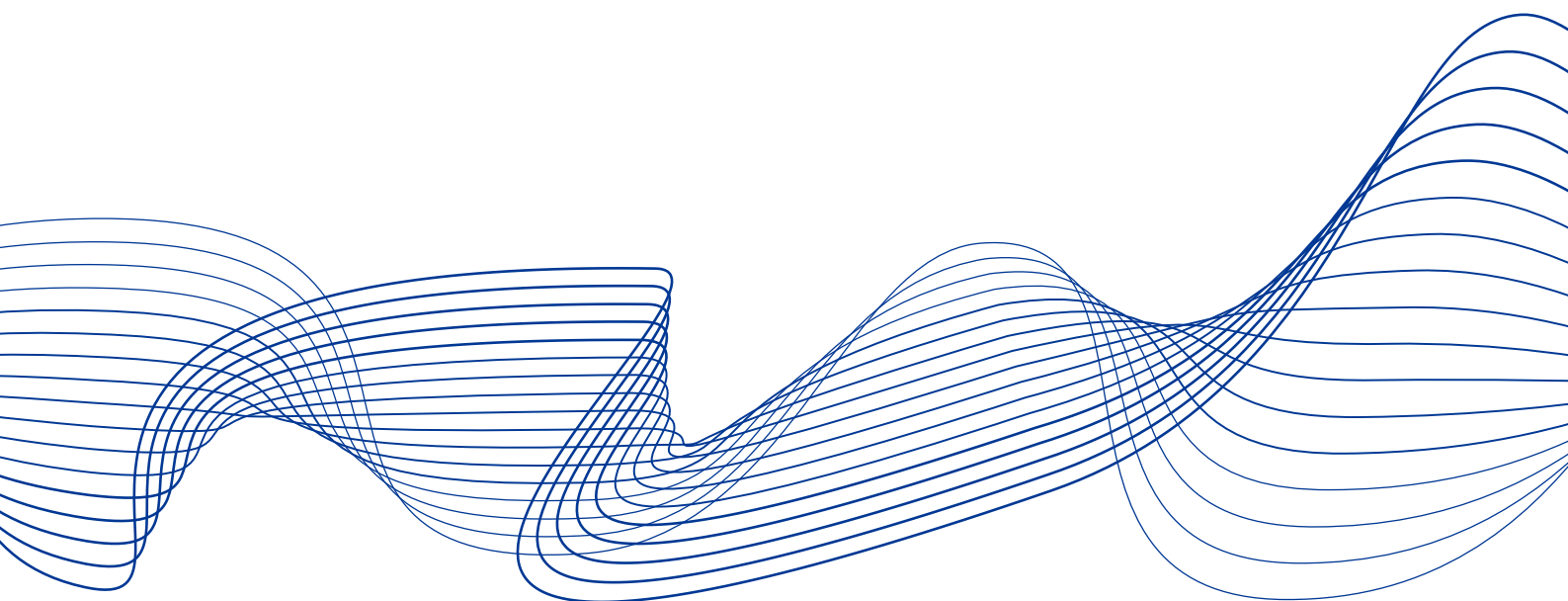

2021. gada pārskats

ESRK
Eiropas Sistēmisko risku kolēģija
Eiropas Finanšu uzraudzības sistēma

Saturs

Priekšvārds	2
Kopsavilkums	4
Izdevēja ziņas	6

Priekšvārds

Eiropas Sistēmisko risku kolēģijas priekšsēdētāja Kristīne Lagarda

Ļoti priecājos iepazīstināt jūs ar Eiropas Sistēmisko risku kolēģijas (ESRK) vienpadsmito gada pārskatu, kas aptver laikposmu no 2021. gada 1. aprīļa līdz 2022. gada 31. martam.

ESRK gada pārskats ir svarīga ESRK komunikācijas ietvara sastāvdaļa. Tā mērķis ir nodrošināt caurredzamību un pārskatatbildību attiecībā uz ESRK pilnvaru īstenošanu, un tas adresēts citiem Eiropas Savienības likumdevējiem un plašai Eiropas sabiedrībai.

2021. gadu sākotnēji raksturoja ar koronavīrusa (Covid-19) pandēmiju saistīto finanšu stabilitātes risku samazināšanās, tautsaimniecībai ES arvien straujāk atvēršoties un pakāpeniski izzūdot uzņēmumu un mājsaimniecību bilanču riskiem. Tomēr, tuvojoties gada beigām, atjaunojās piegādes ķēžu

pārrāvumi un enerģijas cenu kāpums apdraudēja spēcīgo izaugsmi, radot globālu inflācijas spiedienu.

Krievijas iebrukums Ukrainā ir humānā traģēdija, kas arī izraisījusi smagu šoku Eiropas tautsaimniecībā. Lai gan Eiropas finanšu sistēmas tiešo riska darījumu apjoms Krievijā ir ierobežots, otrreizējā ietekme skar tautsaimniecības izaugsmes perspektīvas. Enerģijas un izejvielu cenu straujais kāpums karadarbības rezultātā vairojis globālo inflācijas spiedienu, liekot lielākajām tautsaimniecībām pārskatīt monetārās politikas virzību. Iebrukums arī palielinājis kibernetikas risku līmeni, kas pieaudzis visās finanšu infrastruktūrās.

Savukārt mājokļu tirgus visā aplūkojamajā periodā turpināja pieaugt vidēja termiņa ievainojamība. Šajos apstākļos ESRK sagatavoja brīdinājumus vai ieteikumus septiņām valstīm. ESRK analīze norādīja uz ievainojamību, kas saistīta ar 1) potenciāli pārmērīgi augstām mājokļu nekustamā īpašuma cenām, 2) mājsaimniecību parāda līmeni, 3) mājokļa kredītu apjoma pieaugumu un 4) kredītu standartu atvieglošanas pazīmēm.

ESRK arī ieteica izveidot sistēmisku Eiropas līmeņa kiberincidentu koordinācijas mehānismu, lai palīdzētu nodrošināt šādu incidentu savlaicīgu atklāšanu.

ESRK aplūkojamajā periodā turpināja darbu pie ES banku makroprudenciālās uzraudzības regulējuma nostiprināšanas, kā arī aktīvi piedalījās citās uzraudzības aktivitātēs, lai stiprinātu finanšu sektoru kopumā. Konkrētāk, ESRK publicēja konceptuālu paziņojumu, izklāstot savu viedokli par to, kā nodrošināt banku makroprudenciālās uzraudzības regulējuma atbilstību nākamajiem 10 gadiem. Būtiskākais ierosinājums ir ietvert ES tiesiskajā regulējumā uz aizņēmējiem vērstus pasākumus saistībā ar mājokļu nekustamā īpašuma iegādei izsniegtajiem aizdevumiem. ESRK arī publicēja padziļinātu analīzi par banku kapitāla rezervju lietderību un ierosināja jaunu konceptuālu ietvaru makroprudenciālās uzraudzības politikas nostājas vērtēšanai.

Runājot par plašāku finanšu sistēmu, ESRK nāca klajā ar ieteikumu par vērojamās naudas tirgus fondu ievainojamības novēršanu. ESRK arī sniedza atbildi uz Eiropas Komisijas

mērķorientēto apspriešanu saistībā ar ES centrālā klīringa regulējuma pārskatīšanu. Tā arī publicēja savu viedokli par Komisijas priekšlikumiem saistībā ar Maksātspējas II un alternatīvo ieguldījumu fondu pārvaldnieku direktīvas pārskatīšanu.

ESRK pētīja arī plašākus riskus, kas varētu ietekmēt finanšu sistēmas stabilitāti, veicot pirmo pētījumu par privātā sektora kryptoaktīvu tirgu un decentralizēto finanšu aplikāciju ietekmi. ESRK kopā ar Eiropas Centrālo banku arī publicēja kopīgu ziņojumu, kurā analizēts, kā klimata pārmaiņas ietekmē ES finanšu uzņēmumus caur dažādiem noteicošajiem faktoriem.

Aplūkotajā periodā vairāki dārgi un augsti vērtēti kolēģi atstāja savus amatus un jauni kolēģi uzsāka pildīt amata pienākumus. Es vēlos sirsnīgi pateikties bijušajam *Deutsche Bundesbank* prezidentam Jensam Veidmanim (*Jens Weidmann*), *Banca d'Italia* prezidentam Ignacio Visko (*Ignazio Visco*) un *Nationale Bank van België/Banque Nationale de Belgique* prezidentam Pjēram Vunšam (*Pierre Wunsch*) par devumu ESRK Koordinācijas komitejas darbā, kā arī Havjeram Suāresam (*Javier Suarez*) par darbu Konsultatīvās zinātniskās komitejas priekšsēdētāja amatā. Tāpat vēlos sirsnīgi sveikt *Banque de France* prezidentu Fransuā Vileruā de Galo (*François Villeroy de Galhau*), *Banco de Portugal* prezidentu Mariu Sentenu (*Mário Centeno*) un *Danmarks Nationalbank* prezidentu Larsu Rodi (*Lars Rohde*) kā jaunos ESRK Koordinācijas komitejas locekļus, kā arī Lorianu Peliconi (*Loriana Pelizzon*) kā jauno Koordinācijas komitejas priekšsēdētāju.

Kristīne Lagarda (*Christine Lagarde*)
ESRB priekšsēdētāja

Kopsavilkums

Finanšu stabilitātes riski kopš Krievijas iebrukuma Ukrainā jūtami pieauguši un aplūkojamā perioda beigās bija būtiski lielāki nekā pirms gada.¹ Ukrainā notiekošā kara ekonomiskā ietekme kopā ar stingrākiem finansēšanas nosacījumiem vērojams monetārās politikas normalizēšanas rezultātā kavē atveseļošanos no koronavīrusa (Covid-19) krīzes. Ilgstoši augsta inflācija un izaugsmes perspektīvas pasliktināšanās straujā enerģijas, pārtikas un izejvielu cenu kāpuma un piegādes ķēžu pārrāvumu dēļ izraisa finansējuma izmaksu pieaugumu un mazina parāda apkalpošanas spēju. Šo norišu kopums un to iespējamā savstarpējā pastiprināšanās vairojusi nenoteiktību un ārkārtējas notikumu attīstības scenāriju īstenošanās varbūtību.

Šīs jaunākās norises ir pretrunā ar 2021. gada noteicošajām tendencēm, ko raksturoja pakāpeniska atveseļošanās no Covid-19 krīzes (kas gan noritēja ar pārtraukumiem) un īstermiņa finanšu stabilitātes risku mazināšanās. ES tautsaimniecības atveseļošanās no pandēmijas pakāpeniski mazināja bilanču stresa risku nefinanšu sabiedrību sektorā un nefinanšu sabiedrību ievainojamības ietekmi uz bankām. Tomēr turpināja pieaugt ievainojamība kapitāla un riskantu aktīvu tirgos, kā arī mājokļu nekustamo īpašumu tirgū, kur nepamatoti augsts novērtējums papildināja cenu korekciju risku vidējā termiņā.

2021. gada 2. pusgadā jauni koronavīrusa paveidi, ar pandēmiju saistītie ilgstošie piegādes ķēžu pārrāvumi un augošās izejvielu un enerģijas cenas izraisīja globālu inflācijas kāpumu. Šis cenu spiediens papildināja ar pandēmiju saistīto ievainojamību un apdraudēja straujo izaugsmi (1. ielikumā aplūkota augstas inflācijas radītā ievainojamība). 2022. gada sākumu raksturoja būtiskas korekcijas obligāciju un kapitāla vērtspapīru tirgos, ņemot vērā monetārās politikas virzības pārvērtēšanu ASV un euro zonā.

Krievijas iebrukums Ukrainā izraisīja smagu šoku, kas padziļināja Covid-19 pandēmijas atstātās rētas. Lai gan ES finanšu sektora tieši riska darījumi ar Krieviju un Ukrainu ir ierobežoti, to var skart izaugsmes perspektīvu pasliktināšanās, ieguldītāju un patērētāju konfidences krituma un potenciālo aktīvu cenu korekciju radītā otrreizējā ietekme. Krievijas iebrukums arī palielināja kibernetiskā riska līmeni, kas laika gaitā pieaudzis visās finanšu infrastruktūrās.

Lai novērstu pieaugošo ievainojamību mājokļu nekustamo īpašumu sektorā, ESRK sagatavoja brīdinājumus un ieteikumus septiņām valstīm. Brīdinājumi tika adresēti attiecīgajiem ministriem piecās valstīs, kurās konstatēta jauna ievainojamība, kam nebija pievērsta pietiekama uzmanība. Šīs valstis bija Bulgārija, Horvātija, Ungārija, Lihtenšteina un Slovākija. Divu citu valstu – Vācijas un Austrijas – attiecīgajiem ministriem tika nosūtīti ieteikumi. Pēc šo ieteikumu sagatavošanas Vācijas un Austrijas varasiestādes nāca klajā ar jauniem pasākumiem, lai mazinātu ievainojamību mājokļu nekustamo īpašumu sektorā. ESRK arī publicēja novērtējumu par atbilstību 2019. gadā sagatavotajiem ieteikumiem.

Lai novērstu augošo sistēmisko kibernetiskā risku, ESRK arī ieteica izveidot sistēmisku Eiropas līmeņa kibernetiskā risku koordinācijas mehānismu. Savlaicīga koordinācija un komunikācija kibernetiskā riska gadījumā varētu palīdzēt nodrošināt, ka šādi incidenti tiek

¹ Šā pārskata atsauces periods ir no 2021. gada 1. aprīļa līdz 2022. gada 31. martam.

laikus atklāti un risināti. Laikā, kad sākās Krievijas iebrukums Ukrainā, dažu šā ieteikuma aspektu īstenošana jau bija pavisam tālu uz priekšu, piemēram, kibercincidentu, kuri varētu potenciāli nelabvēlīgi ietekmēt finanšu stabilitāti, monitoringa jomā.

ESRK pēdējo 12 mēnešu laikā palīdzēja uzlabot banku makroprudenciālās uzraudzības regulējumu. ESRK pauda savu viedokli, reaģējot uz Eiropas Komisijas aicinājumu sniegt konsultācijas par šā regulējuma pārskatīšanu. Cita starpā ESRK ierosināja ietvert ES tiesiskajā regulējumā uz aizņēmējiem vērstus pasākumus saistībā ar mājokļu nekustamo īpašumu iegādei izsniegtajiem aizdevumiem. ESRK arī veica padziļinātu analīzi par banku kapitāla rezervju lietderību un ierosināja jaunu makroprudenciālās uzraudzības politikas nostājas konceptuālo ietvaru, kas ietvēra sistēmisko risku saīdinājumu ar monetārās politikas pasākumiem, kuri pieņemti, lai šos riskus novērstu. ESRK arī turpināja monitorēt Eiropas Ekonomikas zonas (EEZ) valstu pieņemtos makroprudenciālās uzraudzības pasākumus.

Runājot par plašāku finanšu sistēmu, ESRK nāca klajā ar ieteikumu par vērojamās naudas tirgus fondu ievainojamības – kas atkal bija sākusi izpausties Covid-19 pandēmijas sākumā – novēršanu un sniedza atbildi uz Eiropas Komisijas mērķorientēto apspriešanu saistībā ar ES centrālā klīringa regulējuma pārskatīšanu. Šis viedoklis balstījās uz ESRK sniegto atbildi uz Eiropas Vērtspapīru un tirgu iestādes apspriešanu par Apvienotās Karalistes centrālo darījuma partneru un to klīringa pakalpojumu sistēmiskās nozīmes noteikšanu, kas arī tika publicēta aplūkojamajā periodā. ESRK turpināja nodrošināt Eiropas uzraudzības iestāžu veikto stresa testu nelabvēlīgas attīstības scenārijus un publicēja pārskatu par 17. starptautiskā finanšu pārskatu standarta ietekmi uz apdrošināšanas līgumu finanšu stabilitāti. ESRK arī publicēja savu viedokli par Komisijas priekšlikumiem saistībā ar Maksātspējas II un alternatīvo ieguldījumu fondu pārvaldnieku direktīvas pārskatīšanu.

Turklāt ESRK spēra turpmākus soļus, lai novērstu hibrīdriskus, t.i., vispārīgākus riskus, kas arī varētu ietekmēt finanšu sektoru. ESRK izveidoja augsta līmeņa grupu, lai pētītu turpmākā analītiskā darba apjomu un nepieciešamību attiecībā uz privātā sektora kriptoaktīvu tirgu un decentralizēto finanšu aplikāciju ietekmi uz ES finanšu sektora stabilitāti, veicot sagatavošanās darbus, lai novērtētu, vai šajā jomā nepieciešams veikt politikas pasākumus. ESRK kopā ar Eiropas Centrālo banku arī publicēja ziņojumu, kurā analizēts, kā klimata pārmaiņas ietekmē ES finanšu uzņēmumus caur dažādiem noteicošajiem faktoriem.

ESRK turpināja izvērtēt, kā notikusi tās agrāko ieteikumu ieviešana. Visbeidzot, saskaņā ar ESRK pārskatatbildības un pārskatu sniegšanas prasībām ESRK priekšsēdētāja 2021. gada 1. jūlijā apmeklēja Eiropas Parlamenta Ekonomikas un monetāro lietu komitejas (ECON) rīkoto atklāto noklausīšanos un piedalījās divās virtuālās sanāksmēs ar ECON priekšsēdētāju un priekšsēdētājas vietnieku, lai apspriestu finanšu stabilitātes riskus. ESRK arī rīkoja vairākas konferences un seminārus (t.sk. konferenci par godu ESRK izveides 10. gadadienai), lai veicinātu diskusijas par makroprudenciālās uzraudzības politiku.

Izdevēja ziņas

© Eiropas Sistēmisko risku kolēģija 2022

Pasta adrese: 60640 Frankfurt am Main, Germany
Tālrunis: +49 69 1344 0
Interneta vietne: www.esrb.europa.eu

Visas tiesības rezervētas. Atļauta pārpublicēšana izglītības un nekomerciālos nolūkos, norādot avotu.

Šajā pārskatā iekļautie dati atbilst stāvoklim 2022. gada 31. martā.

Konkrētu terminu skaidrojumu sk. **ESRK terminu vārdnīcā** (tikai angļu valodā).

PDF ISBN 978-92-9472-272-0, ISSN 1977-5180, doi:10.2849/57408, DT-AB-22-001-LV-N